

1TE743 Industriell ekonomi: Hemtenta omtentaperiod juni år 2019

Hemtentamen består av åtta frågor: Två frågor för kursmål 1, en fråga vardera för kursmål 2-6, och en sammanfattande fråga. Du besvarar frågorna individuellt, men får gärna samarbeta med andra i förberedande diskussioner och liknande, genom att reflektera kring din text – du gör det som krävs för det betyg du vill uppnå. Observera att du för att få godkänt måste väva in relevanta reflektioner kring det företag du valt att studera. Totalt får du lämna in max 14 sidor (inklusive denna och nästa, så max 12 sidor egen text). Dina svar på hemtentan ska lämnas in på Studium senast enligt deadline i en (denna) Word-fil. OBS Studenter som gått kursen andra perioder än den som nu examineras, och för hemtentor i omtentaperioder, sker inlämning via mail till hakan.kullven@angstrom.uu.se i stället.

Oberoende av betyg krävs godkänt på samtliga svar på hemtentamen för godkänt på kursen (eftersom alla kursens mål måste vara uppnådda för att godkänt ska uppnås). Om de flesta av svaren är bra enligt vad som sägs ovan, men det finns några svar som inte kan godkännas, får du en möjlighet att rätta till dina misstag innan deadline för komplettering och visa att du uppnått alla kursmålen och därigenom erhålla godkänt på kursen.

Hur sätts betyget?

- Du som har greppat kursens innehåll på ett bra sätt, erhåller betyget 3. För att visa detta ska du skriva en väl utformad hemtentamen som besvarar frågorna väl kopplat till kurslitteraturen eller andra källor och till ditt yrkesområde. Du ska visa att du kan besvara frågorna med hjälp av metoder och modeller inom de områden som behandlats i kursen. Du ska också, med t.ex. referenser till lämpliga sidor i kurslitteraturen eller andra källor, visa att du greppar materialet.
- Du som verkligen bemästrar kursens innehåll, och även förmår att kritiskt reflektera kring denna kunskap, erhåller betyget 4. För att visa detta ska du med gedigna referenser koppla svaren till kurslitteraturen eller andra källor där så är lämpligt, samt använda (minst) en annan källa (en bok, en artikel e.d.) till vilken du kopplar dina svar. Du ska också utveckla svaren så att de går utanför det som litteraturen säger direkt på en viss fråga – t.ex. genom att ge exempel på företags användning, och/eller genom att relatera till dina egna erfarenheter och aktuella händelser i företagsvärlden. Du ska helt enkelt visa gedigen kunskap på området. Med gedigen kunskap menas att inte bara förmå att visa upp den och applicera den, utan också ”vrída” på den, t.ex. genom att kunna relatera den till nya rön på området eller till helt andra områden (som exempelvis etik, hållbarhet, etnicitet eller genus). Även aktiv närvaro är ett viktigt kriterium för att erhålla detta betyg.
- Har du befast dina kunskaper genom att ha godkänt på samtliga löpande frågor, med godkänt på de flesta av dem innan deras respektive deadline, samt fullgjort kamratgranskningen på ett bra sätt erhåller du betyget 4 i stället för 3, respektive 5 i stället för 4.

Att lämnas in (enligt ovan) senast fredag den 21 juni 2019. Du kommer att få återkoppling och en betygsindikation senast fredag den 28 juni 2019, och senast fredag den 5 juli 2019 lämnar du in den slutliga versionen av din hemtenta, om komplettering krävs. Efter detta sätts ditt betyg.

Lycka till!

Håkan Kullvén

Grundinformation

(ersätt ”dummytexten” med det korrekta. Max en sida (denna) får användas för grundinformationen)

Mitt namn: Anna Andersson

Mitt företag: Brovink AB

Kort beskrivning av mitt företag: Mitt företag är ett företag som säljer Brovinker på den svenska marknaden

Referenser som används i texten (om några. Korta beskrivningar räcker):

Bok X

Artikel Y

Självvärdering (Ange ja respektive nej på respektive punkt. Korta exempel/hänvisningar kan lämnas på respektive punkt om så önskas, t ex bra exempel):

1. Jag har gjort följande för att erhålla godkänt på denna hemtentamen:

- a. Besvarar frågorna väl med metoder och modeller från kursen ____
- b. Kopplar till kurslitteraturen eller andra källor genom sidhänvisningar (inte intervall utan exakta sidor) i texten ____

2. Jag har gjort följande för att erhålla betyget 4 på denna hemtentamen (om något. Alla delar behöver inte vara uppfyllda):

- c. Kopplat mina svar genomgående till (minst) en annan källa genom reflektioner mot texten kring denna ____
- d. Resonerat kring exempel på andra (än mitt) företags användning av modeller/begrepp ____
- e. Relaterat till mina egna erfarenheter i reflektioner kring svar ____
- f. Relaterat till aktuella händelser i företagsvärlden i reflektioner kring svar ____
- g. Relaterat till annat i reflektioner kring svar, vad? ____

a. (Kursmål 1, välja, upprätta, tolka och använda kalkyler som beslutsunderlag för det industriella företags olika situationer): En kalkylmodell som används av företag är bidragskalkyl. Berätta om bidragskalkyl och beskriv hur en sådan skulle kunna användas av ditt företag. Förklara också vad en restkalkyl innebär, och ge ett exempel på hur en sådan skulle kunna användas av ditt företag.

Svar: Först behövs en diskussion kring bidragskalkyl, att den innebär att särkostnader dras från särintäkter för att få ett täckningsbidrag, att denna sedan kan multipliceras med volymen av den aktuella produkten för att få dess totala täckningsbidrag, och att summa täckningsbidrag för alla produkter sen ska täcka företagets samkostnader för att ge vinst. Även andra diskussioner om t ex täckningsgrad och liknande kan ingå för att visa på förståelse. Bidragskalkyl kan användas av alla företag för beslut, så viktigt att detta behandlas och att någon form av diskussion kring detta ingår. Slutligen ska restkalkyl behandlas, alltså en kalkyl där biprodukten behandlas med en bidragskalkyl och huvudprodukten behandlas med en självkostnadskalkyl (alla samkostnader belastar huvudprodukten) där biproduktens täckningsbidrag ingår som en komponent. Här är det ibland svårare med exempel, men det går alltid att konstruera något – t ex att företaget beslutar sig för att sälja en del skrot från tillverkningen som fyllnadsmaterial eller liknande, vilket då utgör en biprodukt. Viktigt att en, om än enkel, kalkyl för det egna företaget för något slags scenario där restkalkyl är användbar ingår i svaret.

b. (Kursmål 1, välja, upprätta, tolka och använda kalkyler som beslutsunderlag för det industriella företags olika situationer): Vad är en kalkyl med återbetalningstid (pay-back) och vilka för- och nackdelar har en sådan? Belysa detta med utgångspunkt från ett exempel på hur kalkylen skulle kunna användas för en investering i ditt företag.

Svar: Först behöver kalkyl med återbetalningstid behandlas som en kalkyl där investeringens återbetalningstid beräknas genom en summering av samtliga betalningar tills summan är lika med noll, det vill säga tills summa inbetalningar är lika stora som summa utbetalningar. Observera att den första stora betalningen oftast är negativ i form av en grundinvestering – själva investeringen i sig. Ju snabbare investeringen är återbetald desto bättre, enligt denna metod. Fördelarna är att den är enkel och lätt att förstå, men nackdelarna är att den inte är korrekt då den inte tar hänsyn till ränta (olika betalningars olika värde) och livslängd (den så att säga stannar där summa betalningar är noll, oberoende av livslängd) vilket missgynnar t ex investeringar i ny teknik. Viktigt att ett exempel för det egna företaget, gärna mycket enkelt, belyser metoden.

c. (Kursmål 2, tolka årsredovisningar och andra ekonomiska rapporter i industriföretag, inklusive resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys och nyckeltal i dessa): Beräkna och resonera kring fem viktiga nyckeltal för ditt företag. Förklara i dina beräkningar hur du får fram de olika ingående siffervärdena, och visa beräkningarna så de går att följa. Vad säger en sammanfattande analys av de fem nyckeltalen om ditt företag?

Svar: Nyckeltal vi behandlat i kursen är soliditet, balanslikviditet, kassalikviditet, räntabilitet på eget kapital, räntabilitet på totalt kapital, vinstmarginal, kapitalets omsättningshastighet, orderingång, EBITDA, EBITDA-marginal, Resultat per aktie (EPS), Eget kapital per aktie, P/E (price/earnings), substansvärde per aktie och direktavkastning. Fem valfria av dessa ska behandlas, med korrekta beräkningar enligt bokens beskrivning och för det egna företaget så att det syns att beräkningarna verkligen gjorts, och en analys ska göras där de fem nyckeltalen bildar ramen för en bedömning av företaget.

d. (Kursmål 3, beskriva hur ekonomisk styrning av resultat, agerande, person och företagskultur fungerar i ett industriföretag): Hur använder ditt företag/skulle ditt företag kunna använda styrning av företagskultur för att uppnå sin vision och sin mission?

Svar: Först behöver styrning av företagskultur (att skapa ett klimat så att rätt arbete utförs; att se till att medarbetarna jobbar i företagets intresse), vision (en idé om ett möjligt önskat framtida tillstånd) och mission (vad företaget vill åstadkomma, varför det finns) definieras – för vision och mission både teoretiskt enligt ovan och enligt företaget/så som studenten tycker att företagets vision och mission skulle kunna definieras. Sedan behövs en diskussion kring hur styrningen går till/skulle kunna gå till med avsikt på detta; vilken kultur finns i företaget, vilken kultur försöker företaget skapa, och hur kan detta styras genom t ex atmosfären på arbetet, diskussioner kring vision och mission, och så vidare?

e. (Kursmål 4, förklara hur strategisk planering, ledarskap, entreprenörskap, organisation, produktion och lärande fungerar i ett industriföretag): Vilken verksamhetstyp/vilka verksamhetstyper kan ditt företag karaktäriseras som? Och; vilken företagsform har ditt företag och vad innebär denna företagsform?

Svar: De verksamhetstyper som kan vara aktuella är: Råvarufångst; Tillverkning (Legotillverkning, Personalintensiv processtillverkning, Kapitalintensiv processtillverkning, Sammansättning/montering); Varudistribution (Godstransport, Omlastning, Detaljhandel); Kollektiva bastjänster (Myndighetsutövning, Institutionella tjänster, Abonnentrelaterad förvaltning); Servicesektorn (Lokala manuella tjänster, Kunskapsintensiv uppdragsverksamhet, Platsbunden konsumentservice, Uthyrning, Utbildning, Distanssupport, Artisteri); Spindleri (Förläggande, Kedjeorganisering, Mäkleri). Viktigt att det finns ett val av en eller flera rimlig/a verksamhetstyp/er för det aktuella företaget samt att valet är motiverat och diskuterat. Sedan behandlas det egna företagets företagsform (som kan vara t ex enskild firma, handelsbolag, kommanditbolag, ekonomisk förening eller aktiebolag) och förs en diskussion om vad detta innebär, med utgångspunkt från det som behandlades i anslutning till dessa företagsformer om juridisk person, antal ägare, ägarens betalningsansvar, karv på kapitalinsats, beslutande organ och fördelning av resultat.

f. (Kursmål 5, förklara hur industriföretaget marknadsför och prissätter sina produkter): Utgå från den modell för Tjänsteorientering som vi behandlade i kursen. Diskutera ditt företag med utgångspunkt i denna; resonera kring några väsentliga delar av modellen och hur det ser ut i ditt företag (för hela företaget, för en viss produkt, eller vilken delning du vill i detta).

Svar: Viktigt att diskussioner förs kring teknisk och funktionell kvalitet; vad dessa innebär och hur de och annat påverkar företagets profil, och hur detta också påverkar den upplevda tjänsten och därmed den upplevda kvaliteten i relation till den förväntade kvaliteten – att svaret behandlar detta så det är tydligt att modellen har fångats, och att resonemanget centrerar kring det egna företaget, en produkt eller annat i detta så det visar på förmågan att applicera denna kunskap.

g. (Kursmål 6, förklara hur företaget verkar i sin omvärld): Gör en analys av ditt företag med hjälp av intressentmodellen. Vilka är ditt företags intressenter, och vilka utbyten har ditt företag med respektive intressent? Diskutera också helheten i modellen; de olika intressenterna i relation till varandra och till ditt företag.

Svar: Diskussionen ska ta sin utgångspunkt i intressentmodellen, och visa på några viktiga intressenter (t ex kunder, ägare, anställda, affärspartners, samhället och miljön) för det egna företaget och vad var och en av dem ger och får i utbytet. Här ska också ingå tankar kring just helheten, att det är viktigt att skapa en balans så att alla intressenter kan bli nöjda med utbytet.

h. (Kursen sammanfattad): Anta att ditt företag funderar på att lägga ner sin verksamhet i ett visst land/en viss region eller liknande. Förklara vilka avväganden de då måste göra. Utgå från lämpliga modeller och begrepp vid ett sådant beslut (många olika modeller och begrepp

från kursen kan användas, du behöver inte använda alla men åtminstone en eller ett par relevanta).

Svar: Individuella svar, men begrepp och modeller som särintäkter och särkostnader i beslutssituationen, rörliga och fasta kostnader och varianter av dessa vid förändringar av volym bör ingå i svaret. Även annat kan täckas in som t ex investeringskalkyler, produktkalkyler och liknande så länge som det visar på förståelse för just beslutssituationen att lägga ner en delverksamhet. Viktigt också att svaret bygger på en tänkt (eller faktisk) beslutssituation för det egna företaget, så förmågan att applicera kunskaperna testas.